ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“:
на годину: . . ф. 12 или 30 дин.
на пе године: . ф. 6 или 15 дин.
на четврт године: ф. 3 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају 10 нов.

ОГЛАСИ
рачунају се 6 нов. од реда ситних слова.
За жиг се плаћа сваки пут 30 нов.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
на целом табаку
уторником, четвртком и суботом

Претплата и огласи шаљу се на администрацију, а рукописи уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући г. А. Пајевића, у дунавској улици.

Рукописи се не враћају.

Број 8. У Новом Саду, у четвртак 20. јануара (1. фебруара) 1894. Год. X.

ПОСЛЕ БУРЕ.

Нечији неоправдани рачуни хтели су прошле године да се збуде први Април, и он се збио. Како се тај крупан чин у животу краљевине Србије по свршетку свом правдао и какве су се паде од њега стављале у изглед, то већ добро знамо. Али како су се те све паде брзо изјаловиле, и како је њихово место у срцима српских патриота брзо заузело очајање и тешке слутње, и то је одвећ добро позната ствар. Српска заветна мисао, стање српских државних послова и проспект на будућност младе краљевине српске, смело се може рећи, никад жалосније не изгледаху, него од првог Априла прошле, па до деветог Јануара ове године. Деструктивни радкални елемент, који ван партије радикалне и њених интереса не види ништа више на свету, почео је бесните више но икда. Првоаприлска влада, којој беше са највишег места у земљи уручен племенити и узвишени задатак, на име: да партиским страстима подсече крила, почињући од своје странке; да среди државне послове и упути их током реда и законитости; да уставу прибави поштовање а законима силу; у опште, да сву своју снагу уложи у рад на бољитку државе и среће народа, — она је још првих дана свога господства, опијена изненадним обртом ствари у корист радикалне странке, почела све то пренебрегавати, очито давајући доказа и круни, као најмеродавнијем чиниоцу у земљи, а и целом свету, да се ње слабо тичу племените жеље и тежње младог и витешког владаоца, већ да јој је поглавито стало до тога, да што јаче утврди своју странку.

И за постигнуће те своје крајње непатрпотске сврхе, она није презала ни од каквих средстава, није страховала да у приликама, са својим трибунима, насрне и на саме владаочева прерогативе.

Видев све то, млади краљ већ поче очајавати у новом положају. Он виде да су његове паде неосноване биле, да су његове узвишене и патриотске тежње, и мимо вољу његову, скрепуте на клизав и трновит пут.

И настаде периода примедаба и опомена, на које су радикална господа, уверена у вечитост свога господства, претњама одговарала.

Али зло рађење готово суђење. Сиромаси, они беху толико безочни, да и не видоше, да је цела њихова зграда, коју подиже партијска тесногрудост и несавесност, непоштовање закона и гажење устава, изигравање свију светиња и свечаног обећања краљевог, — била кула ни на небу ни на земљи, која се при првом озбиљном поветарцу морала срушити у прах и пепео!

Девети Јануар ослободио је Србију беде и невидовне напасти, раскинув с радикалима, од којих је дотле све живо пропиштало у Србији, као негда од бесних дахија турских. У место свега тога зла, Србија је добила нову владу од неутралних, часних, поштених, виђених, способних и родољубивих људи. Безакоњима радикалним и њиховим ђефовима партиским учињен је крај, па је, између осталога амнестирано и оптужено либерално министарство, које и по Богу, и по правди, и по здравој памети није требало ни постављати на оптуженичку клупу.

Србија је отворила очи и прогледала веселије, као какав болник иза тешка и буновна сна. Српски народ у краљевини радује се од срца и поздравља свога младог и витешког краља, што га је милостиво и са самопрегоревањем извео из ропства трибуна радикалских. Он данас у њему лично гледа сигурно јемство за своју лепшу будућност и моли се Богу да му подари дуг и срећан живот.

Србија данас слободно дише својом српском душом, слободно се нада у лепше и срећније дане. . .

Над Србијом данас сија сунце слободе и сигурности, што искрено весели и све пријатеље Србије и Српства. — Србија је данас на путу свога опорављења и у име божје на том путу треба и даље сигурно да корача.

А девет месеца поновне радикалне владавине у Србији, то су девет крвавих листова у новијој историји њеној.

Шумадинац.

Глас из Енглеске.

(Од нашег редовног дописника)

Лондон, 12. Јануара.

Од два дана Србија има част, на којој нико завидети неће, да јој име крупним писменима исписано фигурише на свима угловима лондонских улица и по свима станицама жељезничким и по свима продавницама новина и дувана! „Криза у Србији, екс краљ Милан у Београду!“ стоји на првом месту на свима плакатима којим политички листови објављују своје најважније новости.

Тешко је да вам дадем у две речи опис утиска, који ова нова српска криза чини на политичке кругове у Лондону. Општи јее утисак од штете по Србију и по цео народ српски. Наши најбољи и најпостојанији пријатељи са искреном тугом питају се: та кад ће та земља једном до мира и до озбиљна рада доћи!? А они који су нам противници, па чак и они који су сасвим равнодушни према нама, узимају ову нову кризу као један нов доказ, да ми ССрби у опште немамо способности за самостални политички живот. После тога општег неповољног утиска морам да признам да је, изузев радикално-социјалистичке листове, оцењивање ситуације и доласка бившег краља Милана у Београд у главноме несимпатично како за краља Александра тако и за самог краља Милана према коме су иначе сви енглески листови од бугарског рата овамо горко нерасположени.

За радикалну владу и радикалне вође уу опште немају симпатичну реч да кажу баш ни сами радикални листови. На прилику радикални „Дели Кроникл,“ који доста опоро о Обреновићима пише, признаје да радикали нису показали „ни мало способности ни у дипломатији ни иначе у управи земљом;“ али их и извињава на чудан начин који није баш велики комплимент нама Србима. „Радикали доиста нису способни,“ вели тај лист, „али је питање да ли су њихови противници способнији од њих? Интелигентност српског народа у опште није високога реда; шта више, кад их упоредимо с њиховом бугарском браћом, онда нам они (Срби) изгледају као једна раса ниже врсте!“ Тако пишу о нама енглески радикали, који већ из „камерадерије“ и „имењаштва“ симпатишу српским радикалима.

За Србију је много значајније оно што „Тајмс“ у своме јучерањем уводном чланку о њој вели. Тај лист од светскога значаја не припада ни једној партији, премда му је тенденција више конзервативна него радикална; али он ипак и стојећи изнад партаја увек успева да даје меродаван тон и правац јавном мишљењу у Великој Британији. Пошто је најпре наговестио да је хоризонат српских радикала више „комуналног“ него правог државног карактера, он завршује овако: „Србија треба да већ један пут буде на чисто сама са собом шта управо хоће! Ако хоће доиста да буде *држава*, онда је неопходно да има много јачу егзекутиву него што је ова, коју је до сад имала. Ако ли пак у истини она не мари ни за што друго него само да на миру пати и гоји своје свиње, онда је наравно сасвим довољно да има комунални систем управе, нити јој за то треба војска нити централна државна управа. Европа за цело неће имати узрока да жали, ако се Србија избрише из листе малих држава, које и онако сувише лако постају центри за нереде у европском систему!“

Ја сам имао прилике да долазим у ближе односе са енглеским политичарима и државницима свију партија, а баш у последње доба више сам саобраћавао са државницима из либералне и политичарима из радикалне партије. Верујте ми да сви ти људи са уздахом говоре о Србији. „Пре само десет година били сте први народ на југоистоку европском, и ваша је народна држава била најлепши аргумент да народи балкански треба да су слободни и самостални, а шта то би од вас од ово шест или седам година никако не умемо да објаснимо!“

Тако ми је говорио не давно један од данашњих министара у кабинету Гладстоновом. Политичари у Београду у заносу од страсне партизанске борбе не виде један страшан факат, који ја на жалост из Лондона видим врло јасно у свој

ЛИСТАК

Бал у паланци

(Прича)

На сами дан „беседе са игранком“ отац се поболе. Лежи човек у постељи — просто Богу душу и ништа мање. Истог дана приспеше сестрама из Београда молске хаљине и још ваздан којекаквих ситнурија. Старија сестра пробала је своју хаљину према огледалу и са особитим задовољством се изразила како јој се веома допада и како још ништа није тако подесно и укусно обукла, али није пропустила да суморно примети, како јој је у истој мери жао на очеву изненадну и напрасну слабост. Млађа, што но реч, и не погледа своју хаљину. Надула се, плаче, јекће, лепо да пресвисне. Целог дана није ништа ни окусила.

Око подне смо и по трећи пут послали по лекара, али он, на жалост, није могао доћи, јер се спремао за беседу. Тако је бар казао нашем покућару Младену.

Што се више дан клонио заоду, туга је узимала у толико веће размере. У сутон се и старија сестра придружи млађој, и плач се претвори у неку врсту кукњаве. Збунила се мати, ражалио се ја, јечи отац, а већ сестре не престају — читав хаос! . . Отворено признати, тешко је и било. Та помислите само: беседу ће говорити варошки лекар, поштовани г. Нелкендуфт!

— А — отпоче моја лакомислена мати збуњено, окренув се оцу — не би ли се ти могао мало окушати? . . Штета је да пропадне овако красна прилика. . .

Он је чудновато погледа мутним очима, а бледо лице, орошено ладним знојем, подиђе лака румен.

— Ох, глупа жено! — прошапута он јетко.

— Тако само: глупа жено — прогуђа млађа сестра, подигнув скроз мокру мараму с црвених и подадутих очију — само тако, а ми ћемо и даље остати робиње. . . Та да смо у Турака па бисмо боље проводиле време! . . . Ово је права робија. . .

Ми се згледасмо.

Старија сестра угризну доњу усну, мати се заблену у млађу сестру, а мени се учини као да ме наставник аритметике ћушну по увету. Дотле у нашој кући не беше никад такве дрскости. Отац као да није веровао својим ушима, тако је необично изгледао.

— Скотови! — јекну он, грешник, после кратке паузе, и трудно се окренув зиду, додаде: — ја се с душом борим, а вама се оће на бал! . . .

Тај оштри прекор поразио нас је све, не изузимајући ни млађу сестру.

*

Вече је већ у велико настало, а оцу све теже и теже. Тек кад је попио шољу некаквог теја, који је још истог дана пре подне препоручила опште-варошка „Тетка Марица“, смирио се мало. Говорио ово-оно, псовао општинску управу што не узме још једног лекара, говорио о апотекару као о простом и бездушном кожодеру, помињао као у бунилу неке познате и непознате људе, и кад му је мајка, на његов захтев, метула на теме комадић леда, умотан чистим ланеним платном, убрзо је свео очи и заспао буновно.

Мајка забринуто седи поред његове постеље и с времена на време бојажљиво му ставља руку на чело; старија сестра седи за столом, пажљиво чита „Касију Царицу“ и уздише; ја на асури седим поред зажарене пећи и тако ревносно тарем леђа нашем старом црном мачку, очекујући варнице; млађа сестра отшкринула завесу и грцајући мотри на свет, који се као без душе жури на бал. Мало час па јој се и ја приближих на прстима, и посматрамо заједно. Небо се изведрило, снег под ногама шкрипи, а партија за партијом промиче. У кући, јемачно на огњишту, захркао наш покућар Младен, што но реч, деветог суседа да разбуди.

У том свратише тетка и теча, стресајући се од ладноће. Мајка им брже-боље истрча у сретање, и таман они једновремено заустише нешто, а она итро стави прст на уста и више их очима замоли да не говоре гласно. Кад видеше они право стање ствари, запрепастише се.

Старија сестра остави своју љубљену „Касију Царицу“, приђе им, поздрави се доста усиљено са обадвоима и привати теткину дебелу шарену мараму. Млађа се само поздрави с тетком и течи пољуби руку, па се одмах врати на своје место. И ја нисам изостао у погледу учтивости млађег према старијем. Теча зинуо и не скида очију са оца.

— Гле ти, молим те! — шапуће и крсти се. — Ја сам мислио, по речима Младеновим, тек онако што, а оно баш озбиљно! . . Е, е, гле ти, молим те!

Тетка се није толико вајкала; она је више пажње поклонила уцвељеним госпођицама. Па како је била лепо обучена! Имала је бело атласко либаде са широким рукавима и свилену хаљину бледо-ружичасте боје, напред мало подигнуту. Врат јој је био го и груди нешто мало, што је све овлаш покривала танка ваљда свилена чипка. На глави јој се бљештио бисерни тепелук, а у барешу ружичасте боје сијале су са стране две дијамантске гранчице и баш над самим челом повећи дијамантски прстен. На рукама је имала нове беле кратке рукавице. Само ми се није допадало што је била одвећ набељена; просто, очи су јој из белила вириле као мерцани из луткине главе.

На течи је било празнично турско одело од плавкасте чоје; на глави астраханска шубара, а од замашног подвојка па до свиленог шареног појаса на прилично испупченом трбуху протезао се дебели златни двоструки ланац са златним повећим дугметом на средини. На ногама је имао плитке изрезане ципеле старинског кроја, из којих је вирила нека врло лепа шара на чарапама белим као млеко. Лепо избријани обли и затегнути образи светлиње му се као зетином помазани. Само ми се и код њега нешто није допадало; бркови су му висили као гране жалосне врбе, а на њих и иначе никад није обраћао пажњу.

Мајка их понуди да седну, још непрестано ломећи прсте у забуни, али тетка би томе одлучно противна, бојећи се да се не ознoји.

Млађа сестра се одмаче од прозора и с тужним срцем оде у другу собу, откуда се више није ни јављала.

— Е, е, шта би! — прошапта тетка окренув се старијој сестри. — Штета!

Сестри се наводњише очи и тихо обори главу.

— Ајде, Јоксиме! — обрати се тетка течи по том.

Он климну главом на њу, а мени се приближи и ухати ме за руку.

— Оћеш ли ти, шврћо, с нама? — прошапута он.

Ја молећи погледах мајку и развукох лице од радости.

страховитости његовој. Свака трзавица, свака криза, свака унутарња борба у Србији и међу Србима удара само по један нов клин у мртвачки ковчег српске народне мисли! Сваким потресом, каквих смо од шест година тако много и тако непрекидно имали, Србија се — одмиче даље од Босне и Херцеговине. Велики општи европски рат неизбежан је, и ако је одложен за годину или две; после рата правиће се нова карта Европе на новом европском конгресу, и онда ће за нашу непосредну будућност бити од меродавнијег значаја карактер који смо као народ стекли за време мира, него ли срећа или несрећа која наше оружје за време рата пратила буде. Јединсто Италије није створено победом код Солферина него разборитом радњом Пијемонта кроз најмање тридесет година које су Солферину предходиле.

Опростите ми што се у ове мисли упуштам; али ми није могућно да савладам и тугу и бригу моју кад погледам како се у Великој Британији, која ће на првоме европском конгресу без сваке сумње имати пресудну реч да води, са два противположена пола ствара мнење: да је српски народ нека раса ниже врсте, и да Европа нема узрока да жали ако би се Србија избрисала из реда самосталних држава!

Иначе за сада у политичком погледу у Енглеској има мало што, што би било од већег и међународног значаја. Кабинет Гладстонов одредио је, како се поверљиво говори, седам милиона лира стерлинга на грађење нових убојних бродова. Агитација за појачање спремности енглеске за сваки случај још није престала, и на прилику синоћ је у Манчестру држан један велики митинг на коме је нико мањи од Балфура, вође Торијеваца, говорио о могућности да ће Француска и Русија једнога дана заједно да нападну Енглеску и да се за такву могућност ваља спремити најенергичнијим напорима и што пре.

Пада ми у очи да у последње време баш нарочито либерални листови пуне своје ступце извештајима о гањању католика у Пољској. Ово помињем рад оних који се предају илузијама да између либерала које води Гладстон и Руса има симпатичних додира. Кад би од тога не што у ствари било, не би било могућно да „*Дели Њус*“ доноси описивање страхота какве само могу да изазивљу огорчење Енглеза противу Руса. А рекао бих да се на овоме с неке стране систематски ради.

М.

„Двије различите државне мисли“...

Под горњим насловом доноси београдско „Видело“ овај чланак:

„Није то био Србин, — те да би му се могло пребацити хвалисавство, — који је Србију назвао „*светиљом истока*“. Тако је назвао извнати страни публициста Густав Раш, написавши пре много година једну књигу о Србији и њеном државном положају.

И то је сасвим појмљиво за сваког мисленог човека, који зна и разуме шта чини битност једне државе у модерно доба.

Србија, као држава, није плод никаквих међународних погодаба, или резултат међународних противности између појединих великих држава, као што је то било с једне стране са стварањем независне Белгије, а с друге стране са подизањем Бугарске на степен полунезависне државе. Србија није ни резултат државноправних излучивања као што је случај са краљевином Угарском, а још мање је дипломатска произвољност и картографска особина као што је то случај са „Конго“-државом у пустим афричким пределима. *Нова српска држава је самоникла* исто тако, као што се из пучине морске изнори какво велико острво било силом унутарње земљине ерупције, било неуморним радом оних безбројних створења која, невиђена у раду, створе виђен рад корала.

Тако је постала Србија, онда, кад је европски свет био скоро заборавио да у опште „тамо доле у Турској“ (што рекао Гете) још постоји неки народ који се зове *српски народ*.

То су истине, које сваком окатом разумном човеку морају бити видне, — сем безумних хрватских политичких слепаца, који би хтели да се играју „државе“ и то на рачун и о штети српске државне мисли.

Далеко је од нас и помисао да ма коме народу, који је достојан звати се народом, споримо право на *слободу*. У данашње доба, како појединци тако и читави народи имају право да буду слободни — *ако су кадри да буду слободни*. Али ми ће мо одсудно стати на браник наших народних и државних права и *акцептирати сваки савез* противу сваког који се дрзне плести завере противу *наших државних интереса*.

А хрватски политичари, без икаквих обзира, наилазе на све могуће и немогуће заверенички путеве само да би угушили српску државну мисао, за коју ти политички денунцијанти веле: да сузбија „*државноправну хрватску мисао, која је par excellence аустријска мисао*.

Само ово перфидно наговештање „хрватског Кавура“ довољно је да потре његову поставку о неком уображеном противуборству „*двију* различитих државних мисли“ у југословенском свету — *српске* и *хрватске*, о борби „двију различитих култура — европејске и византинске“.

Пре свега, да истински постоји борба између „двију различитих државних мисли“ ваља да збиља постоје *те две противуборе̂ће се „двије државне мисли“* — српска и хрватска.

А то не стоји.

„У југословенском свету“, — да се послужимо Бијанкинију драгом етнографијом, — постоји само *једна једина државна мисао*. А то је искључиво *српска државна мисао*, оличена у њеној историји и њеној *стварности*.

Господи у Загребу и Задру, који у једном Немцу Батенбергу глолификоваху „славенског поборника“, и сувише се од пређашњих времена тепало, као размаженој дечурлији, — док се најзад нису толико избезумила, да, као распуштена деца, лупају прозоре на кући, која их је као безкућнике из сажаљења прихватала и склањала од политичких олујина. Србија је, од њеног постанка као држава са пуно пожртвовања и без икаквог користољубља помагала како Хрвате тако и Бугаре у њиховом народном пробуђивању; српски народ је проливао своју крв за људску егзистенцију те наше браће, — и баш та браћа се нађоше да Србији пале кров над главом, да на Србију пружају денунцијантски прст — једни преко Беча, други преко Цариграда.

Безпримерна подлост, која не заслужује више никаквих обзира с наше стране, јер ако је правилна она народна филозофија „према глави и оца по глави“, онда је неоспорно у политици неизбежно, бар за то нам сами Хрвати дају пример: према глави и — брата Хрвата по звезди, да му се распрсне у хиљаду светлаца.

О томе нека загребачки и задарски политички денунцијанти буду потпуно уверени; нека буду уверени: да се неће наћи нови Деаков „бели лист“, а још мање ће се наћи српских руку да сурвају нове Раухе — па да на своју штету издижу *нове Мажураниће*...

Изгледа, да господа у Загребу и Задру још нису са тим на чисто, кад „хрватски Кавур“ у бечком парламенту са свом озбиљношћу тражи да *други* него „окупи у једну политичку скупину све земље на Југу у којима се говори хрватска“, па да таковој „политичкој скупини из Хрватске, Далмације, Истрије, Босне и Херцеговине“ под видом *краљевине Хрватске* опет *други* неко *даде* „ону *самосталност*, која ју иде по божјем, по људском и по историјском праву“... „да хрватски народ не буде ни једном другом подвржен“... Научени из пређашњих времена да им *други* неко ствара *књижевни језик*, да им други неко извојевава *самоуправу* коју данас уживају, — потомци Зрињија и Франкопана устају, ево, са даљим захтевом: да им опет *други* неко окупи све „хрватске“ земље у једну политичку скупину и *даде* самосталност... те да „отупе“ *српску државну струју*, ту опасну противницу *хрватске државне струје, која је напокон аустријска струја*.

И ти људи, који траже да им све *неко други уради и даде*, жале се као на неку вапијућу неправду, што Србија „уз пркос *ниском степену просвјете**) има своју државну независтност“ *коју Хрватска нема*! — Али за то ипак налазе у југословенском свету *двије различите државне мисли — хрватску и српску*...

Господа Бијанкинијевци имаји збиља у неколико и право— српска и хрватска државна мисао веома се разликују.

Српска државна мисао — она је *оличење народне и државне слободе*. Њу Србији ниједно дао, нити ју је за њу ико створио. За њу је српски народ пролио потоцима своје крви од Цриога до Сињега мора, — од Свете Горе до зидина бечких! Српска државна мисао одржала се и после косовске погибије и после пада гордог Цариграда. И онда, када је моћни запад задрхтао од тутња јаничарских хатова, и онда када се Беч потресао од удара османских хордија — српски народ није клонуо духом, његови ускоци и хајдуци разриваху утробу несавладљиве османске империје. Па кад су моћни западни и северни цареви тражили мира и пријатељства са Падишахом у Стамбулу, — устаје Шумадија, устају српски синци и боре се на живот и на смрт за *срп. државну мисао*! И сам велик Наполеон одаје признање српским борцима за слободу! Станоје Главаш, Карађорђе, Ненадовић, Милош од Поцерја, Курсула, Хајдук Вељко, Синђелић, Милош Обреновић, Јеврем Обреновић, Танаско Рајић и остали српски витезови, који не уступају ни грчким Леонидама, ни римским Сцеволама, стварали су и створили су *српску државу* и дали је у наслеђе своме српском народу! И створивши српску државу, они су дали духа и живота и *српској државној мисли* да *живи* за *себе* — не служећи никоме но себи, не улазећи у никакву другу страну државну мисао! Јер једна државна мисао искључује другу, — она не може бити ничије средство, она је самосвојна — Selbstzweck што рекао Немац.

А да је српска државна мисао — *мисао народне и државне слободе*, то је Србија доказала целом својом историјом, то су јој признали и научењаци светског гласа: Ранке, Тањандије, Убичиније, Кастелар и други, ту јој је славу признао и талијански Кавур и Гарибалди, — то јој нису порекли ни сами турски историци!

А хрватска државна мисао, — шта је она? Она.... она тек тражи и мољака да јој се „даде самосталност“, па да „отупи српску струју на Балкану“, она се *подшура* за „чврсту подлогу аустријске монархије на Истоку“, сматрајући себе за срећну ако би се *примила за аустријску државну мисао par excellence*.

За српску државну мисао били се бојеви, проливала се крв, ишло се на нож, отимало се градови, потресалисе европска дипломација, гинуло се и дипломатисало се.... и свет је био принуђен да призна српску државну мисао, да о њој води рачуна и да њој даје рачуна...

За хрварску државну мисао... срамно се денунцира Српство, служи се и Богу и ђаволу, просјачи се и подвлачи се...

За српску државну мисао гине славно један Синђелић, Хајдук Вељко, Рајић и остали небројени дивови...

*) Ово је врхунац бестидности хрватских Кавура! Српски народ је на „ниском степену просвјете“, онај народ, за кога је немачки научењак Боденштет казао, да није ништа више стварао сем оних дивних народних песама, па је достојан да уђе у ред светских културних народа! А Хрвати, који немају ни једне народне песме, осим оних, које су од Срба присвојили, — то је културан народ! У осталом, и сама историја новије књижевности јасно показује ко је на нижем ступњу просвете. Прве хрватске књиге и новине у овом столећу датирају се тек од пре педесет година, још нема 60 година како су се појавиле прве хрватске Гајеве новине, — а Гаја је учио писати наш Вук, који је давно имао своје претходнике Доситија и Рајића. Прве српске новине изашле су још пре 100 година! И сад смо ипак ми Срби на „ниском степену просвете“, а Бијанкинијевци су гиганти! Умудри их Боже!

— Ех, Бога ти, Јоксиме — полугласно ће мајка — прођи га се!.. Кад му не иду старији што ће и он!... Може и назепсти... Још је мали за бал, а после тога и отац му је болесан...

— Може озепсти — додаде и тетка.

— А после тога није ни обучен како ваља — наставља мати.

Пред таквим неодобравањем готово клонух, па у забуни почех и тетку умиљато погледати, док ће теча после тренутног ћутања:

— Чудна ми посла: није обучен како ваља! Кошуља му је, дао Бог, чиста, а тур му није пропао, шта оћеш више?.. Ако је тата болесан, оздравиће. Што сте се препали толико?!.. Жив ми, шврћо, ти ћеш са мном, па нека оне говоре ваздан... Оћеш ли? А?

Ја климнух главом, смешећи се задовољно.

Мати слеже раменима. Тетка је нешто утешно шапутала са старијом сестром.

— Пуштај дете да позна живот... да се, на кратко рећи, учи за раније — тихо је разлагао теча матери, стрепећи да не пробуди оца. Да, почешће је он, грешник, философирао, гордећи се вазда својим закључцима, који су понекад бивали бесконачно глупи.

Одмах за тим смо пошли, јер је тетка била у великом нестрпљењу. Очешљао сам се и очеткао на брзу руку, сестра ми веза мараму à la Byron, и пођосмо. — Ах, како сам стрзио да отац случајно не отвори очи!

— Чувај се рече ми мајка подгрћући ми јаку зимског капута.

— Не бери бригу — одговара јој теча већ у ходнику. — Ја сам ту.

Тетка, огрћући се дебелом марамом, пришану сеји:

— Причаћу ти све, све, све...

А сеја тихим и дрхтавим гласом прихвати:

— Извини ме код свију, знаш!.. И код господина Вељка, и код Митице секретара, и код Пиндића поручика, и... и ти већ знаш...

— Лаку ноћ! — рекосмо ми.

— Лаку ноћ! Пријатна вам забава!

— Хвала!

— Бог нека обрне на добро — рече теча матери, прагтајући се.

Снег зашкрипа под нашим ногама и за неколико минута били смо већ на одређеном месту. Тетка је целим путем ишла напред и готово трчала по узаној пртини.

*

Како изгледа балска сала, држим да већ знате. И према томе са свим није потребно да ваздан ређам: како су слике владајуће династије биле на зиду са зачеља, а око њих јелове гранчице, искићене тробојним пантљикама; како је под био помазан сапуном, да се могао комотно и врат сломити; како је била намештена трибина за беседника, а пред њом одмах поређане фотеље, столице и клупе. — То заиста није потребно. Исто тако није потребно помињати ни то, што је г. начелник окружни са својом масивном госпођом седео на фотељама у првом реду седишта с десна, а до њих се после, по чину и достојанству, ређали остали високодостојници варошки са својим драгим половинама, као н. пр.: прота с протиницом, мајор с мајорицом, апотекар с апотекарицом и т. д. Главно то, да смо ми добили места некако баш у средини.

Музиканти, који су нарочито за то свечано вече набављени чак из Бечкерека, сместили су се на пространим и угодним первазима двају задњих прозора.

Омлађи људи су већином стојали.

Да не бих и даље описивао лепоту сале и красоту гостију, а нарочито првог реда, пећи ћу час-пре на саму беседу, јер је врло опасна ствар, чујем, играти се стрпљењем српских читалаца, а нарочито нервозних читалица. Али ми је ипак преко потребан један мали увод.

Варошка певачка дружина, под хороводством Јосифа Скоковића учитеља, појави се на трибини, и чланови се почеше гуркати и пробијати напред. После кратког шапутања запеваше краљеву химну, упињући се из петних жила да што нижи и дубљи глас издрже. Хоровођа је стојао оделито напред и само веслао рукама, што је мени онда било особито смешно. Али трачице што су им доликовале на грудма, то нема више!

Када су испевали све, поклонише се и почеше силазити с трибине, а публика их поздрави бурним пљескањем. Мој теча лепо да размрска дланове! После поведе разговор с неким Пантом терзијом, па у звезде које певаче.

— Алал им вера! — говори он усхићено — баш као из бачве!

— Да, да — усхићено одговара Панта терзија — баш као формални курјаци!

Тетка је била просто опијена. Сећам се врло лепо, пригну ми се мало и тако ме несмотрено уштину, да у мало нисам јаукнуо, па ме пита:

— Јеси ли чуо, а?.. Оћеш ли и ти тако кад одрастеш?

По том се окрете мајци Стевице ситничара, па ће и њој услужно и усхићено:

— Ваш Стевице бравос!.. Његов се глас, вала, највише чуо... Баш трешти!

— А, јес — привати бабица са задовољством — јак му је глас ки у бика... Јес, јес...

Посматрам ја срећне певаче како брекћу, бришу зној и нешто се живо шапатом препиру, погледајући љубазно на све стране, а у том се и по други пут захори пљескање. Уши да заглуну! Кад мога течу заболеше дланови, он окупи тупкати ногама, па се сав зацрвенео.

На трибини се указа г. Нелкендуфт, са осмејком на левом образу и приличним савијутком беле артије у десној руци. Поклонив се врло тихо и мало у страну, седе за политиран округао столић. Преко апотекара затражио је чашу воде и достојанствено отпочео усмени предговор, кога се ја, на жалост, ни у колико не сећам, тек знам да је било нешто врло неразумљиво.

Многи, не могући да разаберу поштованог беседника, устадоше са својих места и пођоше који корак напред. Устадох и ја са свога места и дођох до начелникове фотеље, па се на њу још и наслоним по вољи.

Омален жут човек с ретком црвенкастом косом и дугим пегавим лицем, очију упалих и светлих — то вам је јунак тога вечера, то је многопоштовани г. Нелкендуфт. Нос му се прегибао преко танких и развучених усана, али у толикој мери, да се управо није знало: да ли је нос имао особиту жељу да се дотакне лепо избријане браде, или је брада, на саблазан јавности, тежила да се дотакне влажног врха затупастог носа. Како му драго, тек о томе овде не може бити нагађања.

Црно салонско одело и бела крстата машна даваху му особито одвратан изглед, да сам се чудио и каменио: како га је моја прија могла онако лудо волети, кад је тако ружан човек! Али, најпосле, није то никакво чудо: такве су обично наше паланачке глупуље.

(Наставиће се.)

За хрватску државну мисао нуде се целатске услуге од стране једнога Штросмајера, Старчевића, Бијанкинија и осталих језуитских наказа....

И са једном тако наказном „државном мишљу“, као што је хрватска, да се добија на истоку „чврста подлога“? И такво једно чудовиште од „мисли“ може још да говори о некој борби са српском државном мишљу?!

Српска државна мисао не би била вредна ни да постоји, а камоли да се за њу њени синови боре, — када би спала на то да се такмичи још са таквом наказом, као што је хрватска државна мисао! Ове две мисли збиља су тако различне, да између њих не може ни бити такмичења, Јер

Српска државна мисао је оживотворење народне и државне слободе!

Хрватска државна мисао је оличење ропства и измећарства туђинима!

То нек се зна у Загребу, и Задру, — као што се зна свуда одакле се види — *„свешила на истоку!“*

Нови Сад, 18. јануара 1894.

— **Хајка на српске учитеље.** Из *Вршца* нам јављају: „Злогласни државни школски надзорник, Карло Шебешће, који је тамишварској жупанији 68. учитеља обезхљебио, бавио се ових дана овде и походио све овдашње школе, како немачке, тако и српске на ове последње се јако окомио, и док је немачким учитељима само опомену дао, предложио је муниципалном одбору, да се због незнања мађарског језика 5 учитеља српских и 2 учитељице умирове, а један млађи отпусти.

Господин овај није се задовољио тиме, што учитељи по наставном плану у свој им разредима мађарски језик предају. Он хоће да и перфектно говоре мађарски, јер он не може да замисли учитеља у мађарској, а да не говори мађарски. Он хоће да је у школама главно мађарски језик! а све остало споредно! Ударио је и на препарандију Сомборску и денуцира је министру, да је врло мршаво знање мађ. језика које приправници из ње добијају.

Овакав је предлог отишао министарству, а јављено је и нашем епарх. школ. обдору, да исти концем о. г. ових 8 учитеља одстрани и другим учитељима мађарском језику вичним замени.

Шта ће на ово наш епарх. шк. одбор рећи? Видићемо, јер ми држимо да је ово начелна ствар, и ако се сада овај покушај не одбије, онда је одзвонило нашим школама.“

— **„Подмићивање за владичанство.“** Од једног угледног родољуба добили смо једно писмо, у ком се између осталог ово вели:

„Евала Вам на ацикурану за бруку у јерархији нашој! То сам вазда исповедао: дајте нам самосталне епископе, па ево вам све, али је слабост њихова и доте рала 1864—65. дотле, да су и сами увидели и народу учешћа дали. А данашњи „солгабирови“ хоће самовласт, па да после у Пешти пузе!“

Политички преглед.

— **Угарски сабор**. У заступничкој кући угарског сабора у седници од понедељника настављена је дебата зак. предлога о уређењу пољске полиције. У седници од уторника настављена је та дебата. Расправа тог зак. предлога није довршена.

— **Сабор Хрватске и Славоније**. Сабор Хрватске и Славоније расправља у специјалној дебати зак. предлог о лекарству.

— **Србија.** У броју од недеље „Српских Новина“ изашла је на челу листа амнестија оптужених министара из бив. кабинета г. Јована Авакумовића. Амнестија гласи: Ми Александар I. по милости божијој и вољи народној краљ Србије, користећи се правом, које нам даје члан 50. Устава, амнестирамо г. г. Јована Ђ. Авакумовића, ђенерала Антонија М. Богићевића, Димитрија Стојановића. Косту Алковића, Стојана Д. Рибарца, Живојина С. Величковића, Светозара Ј. Гвоздића, Јована Ђорђевића и Велизара Кундовића, бивше министре, а за дела, за која су одлуком Народне Скупштине од 4. Августа 1893. оптужени, и наређујемо, да се сваки даљи рад Државног Суда по истој оптужби обустави.

Наш министар правде нека изврши овај указ.“

Овај је указ датиран 16. Јануара о. г., а премапотписао га је министар правде, г. Андра Ђорђевић.

У тој ствари јавља „Српска Застава“ ово: „Јуче у понедељак у 11 часова пре подне примљени су у аудијенцију код Њ. Величанства Краља г. г. Авакумовић, Рибарац Величковић, Кундовић, Богићевић, Стојановић, Ђорђевић и Алковић, чланови бивше либералне владе. Они су заблагодарили Њ. Величанству на амнестији, којом је оптужба против њих предата забораву, и оцењујући тај високи владалачки акт као дело, упућено унутрашњем миру земаљском, поднели су Њ. Величанству уверење о лојалности својој и странке либералне

Његово Величанство је и овом приликом нагласило, како потпуно рачуна на верност либералне странке и њезиних представника и поново дало израза својем уверавању, да либерална странка не треба да сматра да је дело од 1. априла било употребљено против ње и њеног бића.

У разговору са бив. министрима либералним Њ. Величанство провело је више од 1 сата распитујући се за прилике и одношаје у земљи и расположење према најновијој промени у државној управи.

На молбу, коју је у име другова својих упутио Њ. Величанству Краљу г. Авакумовић, да виде и Њ. В. Краља-Оца, Њ. Величанство одазвало се овој жељи и по свршеној аудијенцији код Краља, г. Авакумовић и другови били су примљени и код Краља Оца.

И Њ. В. Краљ Милан изјавио је, како потпуно рачуна на оданост либералне странке, према Његовом узвишеном и љубљеном Сину, и апелујући на осведочени патриотизам либерала, изразио је наду, да либерална странка неће ни у овој прилици отказати својег учешћа и помоћи Краљу на делу учвршћивања мира и реда у земљи.“

— **Француска**. Француска заступничка кућа после расправе о ухапшењу анархиста, одбила је предлог неповерења против владе, а са 408 гласова против 64 примила је предлог, који одобрава поступање владе и изјављује поверење у њену моћ за сигурност мира и реда.

Прекјуче је француски министар председник Касимир Пјер предао италијанском посланику Гесману своту од 420.000 франака као отштету за рањене раденике италијанске. Свота је исплаћена из диспозицијоног фонда, да то питање не би дошло пред парламенат. По своју прилици да ће италијанска влада из тог новца створити добротворни фонд без разлике народности.

Новости из места
и из народа.

Нови Сад, 19. јануара.

— **Саборски одбор**. Ванредна седница саборског одбора сазвана је за 3. (15.) фебруар 1894.

— **Књижевни одбор „Митице Српске“** имао је јуче своју ванредну седницу тога ради, да узме у претрес предлог члана књижевног оделења А. Сандића, да „Матица“ 26. јануара (7. фебруара) о. г. учини свечани помен у свечаној седници Вуку Ст. Караџићу, који је тога дана а пре тридесет година умрео. Уједио да учини кораке ради преноса Вукових костију у манастир Крушедол.

По дужем, свестраном расправљању тога предлога, решио је књижевни одбор, а по предлогу члана дра Стевана Павловића, да нема значајна повода за прославу тридесетогодишњице Вукове смрти. Славе се педесетогодишњице и стогодишњице. Тако исто „Матица“, све кад би јој средства допуштала, и кад се не би морало обзирати на то, да Вукове кости треба да почивају у земљи, где се Вук родио — нема основана разлога, да узме у своје руке бригу и старање о преносу Вукових костију у манастир Крушедол. То је „Српско учено друштво“ у своје доба поверило било великом одбору за прославу стогодишњице Вукове у Београду, а сада је брига и старање о томе у првом реду прешло на краљевску Српску Академију у Београду, која је дошла на место ученог друштва, те би тако са свим неумесно било, да „Матица“ у том погледу сада што предузима

— **Главна скупштина добротворне задруге Српкиња Новосаткиња** састала се прошле недеље 16. (28) јануара о. г. под председништвом своје начелнице гђе Јулке Радовановићке Пошто се прочитала имена чланица и тако дознало, да има на окупу довољан број чланица, да може правоваљане закључке доносити, отвори начелница скупштину око 3 сата по подне искреном и кратком добродошлицом и позове перовођу, да пређе на дневни ред.

На првом месту изјави перовођа, да је задруга изгубила прошле године своје три чланице: гђу Марију Јоцићку, Катицу Романовићку и Даницу Теодоровићку и скупштина устајањем и изразом: „Бог да им душу прости!“ изјави своју тугу и нареди, да се та туга и у записник заведе.

За тим се прешло на читање извештаја одборског за прошлу 1893 г. и извештаја прегледачког одбора о рачунима задружним за минулу 1893. г. Оба су извештаја с пажњом саслушана и благајкињи је издата опросница за рачуне од прошле године и протоколарна захвала на труду њеном.

Одборски извештај казује, да је и прошле године приређена друштвена забава, која је донела преко 400 ф. чисте хасне; даље казује, да је епарх. школска управа примила и уврстила друштвено забавиште у своје вероисповедне установе и узела га је у своје закриље према државним властима. Изјављује даље, да се чланице почеле у већој мери уписивати но дојако и број чланица је порастао од 138. на 147. што је врло леп знак свести друштвене, особито се лепо одазивају млађе наше Српкиње из места и околине. Казује још, да је одбор добио усмене и писмене понуде за откуп друштвене куће и нудили су му 13.000 ф. а то је најбоље мерило, да вредност куће скаче и да се према томе може узети, да је друштво ово прибрало за 14 година 17.000 капитала, јер има осим куће готовине своје од 3.627 ф 82 н. па ипак није ни једну грану свога хуманог позива напустила, него је сваке године све у већим мерама давала; тако је и прошле године издала, које милостиње, које припомоћи приправницама, које на одело сироте школске деце 574 фор. 63 нов.. а на друштвено забавиште само 1023 фор. 75 нов.. то је пуне $^2/_3$ прихода друштвеног. Одбор је држао прошле године својих 9 седница и обавио под њима 72 предмета.

После ових извештаја поднео је одбор спремљен предрачун за идућу 1894. годину у коме је исказао, да ће бити сигурна приходи: 2250 ф. а толико и расхода пошто се за резервни фонд, у смислу штатута друштвеног, буду извадили 600 ф. У расходу се уметло 950 ф. за забавиште, а за милостиње, потпору приправница и одело сироте деце 400 ф. остало на порез, послугу, штампу и непредвиђене трошкове.

Пошто је одзив деце у забавиште још врло слаб, те друштво не може да подмирује потребе из одређених прихода за забавиште, него мора да укида од сиротиње, то је скупштина решила, да се умоли овдашња срп. православна црк. општина, да повиси своју потпору од 300 ф. на 600 ф. за забавиште.

Након овога поднео је одбор предлог, да се с обзиром на велике заслуге по хумани, просветни и књижевни рад одликује поверењем почасних чланица овог друштва: двадесетогодишња и многозаслужна начелница Вел. Кикиндске добротворне задруге гђа Нина Петровићка многозаслужна председница београдског женског друштва и управитељка београдске више женске школе гђца Персида Пантеравићева и припозната књижевница гђа Елодија Ч. Мијатовића, чије су заслуге по народ српски и његову књижевност опширио обележене у „Женском Свету“ прошле године из китњастог пера г. дрнда Бранислава Станојевића. Скупштина је једнодушним закључком примила предлог овај и изабрала за своје почасне чланице поред светлог имена Мис Ирбијеве, још и гђу Нину Петровићку, гђцу Персиду Пинтеровићеву и гђу Елодију Ч. Мијатовића.

Пошто су сви часници поново изабрани, па и оне одборнице, које су и лане своју дужност савесно вршиле, то је скупштина попунила само два упражњена одборска места гђама: Христином Ковачевићком и Аном Стерија рођ. Кода; а пошто се за прегледачицу није хтела даље примити гђа Ана Јорговићка, изабрана је гђа Ана Манојловићка.

За оверовљење записника скупштинског изабране су гђе: Зорка А. Кода, Вида Вулко и Љубица Матићка.

На завршетку предложи гђа Марина Завишићка, да се свим часницима и одбору, који су своје дужности тако савесно вршиле и друштвено имање унапредили изреке протоколарни захвала, што је скупштина пропратила са бурним: живеле!

И пошто није било других предлога закључи начелница гђа Јулка Радовановићка скупштину у 5 сати после подне с топлом захвалом свима чланицама, које су доброту имале, да дођу на скупштину и да ту својим достојним понашањем саслушају рад одбора и донесу на њ тако расудне закључке

—. Пишу нам из **Ср. Карловаца**: Српска вел. гимназија у Ср. Карловци врло је свечано прославила дан св. Саве, првог срп. просветитеља и учитеља. После св. службе божије ученици гимназије с наставницима дођоше у свечану дворану гимназијску и ту је пречасни прота *С. Чобанић* извршио водоосвећење и помен основатељима и добротворима овог најстаријег просветног завода српског. За тим је гимн. суплент *Глигорије Лазић* говорио о „естетско-моралном елементу у настави“, особито с обзиром на класичну наставу. После је говорио уважени директор *С. Лазић* о „крсној слави“ и о слави св. Саве и о разлици тих слава и о утецају њиховом на одгајање српске младежи. Сакупљеном народу особито су се допала она места, где оба говорника говоре о српској мисли, о неговању српске књижевности и језика. Кор гимназијски под управом г. богослова Боберића врло је лепо отпевао песму „Ускликнимо с љубављу.“ — У другу недељу на св. три Јерарха биће беседа гимназијска

— Под натписом: **„Срби преводе из румунске књижевности“** доноси „*Трибуна*“ у свом 4. бр. од 11. (23.) о. м. — као неку изненадну новину — вест о преводу Стефанелијева „Калуђера Хасана“ у „Бранику“. Уједно је саопћена и цела дотична примедба нашега преводиоца. — Заиста и јесте чудновато, како да се наши песници и у опће белетристичири слабо обрађају румунској лепој књижевности, када је знано, да су и Румуни јако песнички народ, те се и ту крије многи красан бисер. Али с друге стране морамо констатовати и то, да се ни Румуни до сада нису бавили нашим умним производима. — Но шат се у будућности и на томе пољу будемо што боље упознали и зближили!

— Из **Ульме** нам јављају за овај леп пример. Кад се у општинском већу донео предлог, да се ова општина одазове прослави Јокајијевој, те да му се претплати на сва изишавша дела његова, устане тамошњи честити парох г. Пера Стефановић и рече ове значајне речи: Немам ништа противу тога, што се овим чином одликује и награђује заслужни књижевник мађ народа, јер тиме показујемо у колико смо културно напред коракнули. Но кад туђе помажемо, не ваља своје да заборављамо, и предлажем: да се општина наша овом приликом упише и за члана Српске Матице. Предлог је овај примљен у принципу, а у идућој седници донеће се мериторно решење. Благо нашим општинама, које овакве свештенике имају.

— Пишу нам из **Митровице** ово: На св Саву приређена беседа, испала је изван сваког очекивања, једном речју врло сјајно. Дворана беше препуна света, тако, да се човек није могао мањи, било је то дивно погледати како се шаренило у сали, беше ту заступљено од најбогатијег и најинтелигентнијег до најсиромашнијег грађанина, трговца, мајстора и ратара. У лепом се броју одазвала публика. — Морам признати да нас је, како декламација, тако и певање изванредно изненадило. Деца из основних школа певаху врло складно, те су нас дечица формално очарала, нарочито песма М. Топаловића „Дани пролазе“, коју су песму три пута, уз буран аплауз, опетовали.

На свему овоме морамо се у првом реду захвалити г. Јов. Лучанову учитељу, који није жалио ни труда ни времена само да што сјајније пред публику изађе. Тако исто нек је хвала изречена и осталој г. учитељима и г. учитељицама, који су се побринули да и декламације што лепше буду. — После песама одиграло је овдашње добровољно позориштно друштво шаљив комад: „Пола вина пола воде.“ Играли су г. г. Јов. Шљивачки, Вукашин Ђукић, гђц. Мара Радовановићева и гђц. Катица Јовановићева, но о њима нећу ни да говорим, јер они су већ прави глумци! Дај Боже да нам се још много година о св. Сави овако пријатно вече приреди као што ово беше.

— † **Емил Пандука** вршачки учитељ, преминуо је на Св. Јована о. г. у млађаном веку у 26. год. живота а 6 години службовања, оставив за собом неутешну супругу, ојађене старе родитеље и у црно завиту сеју. У данашњим нашим тешким приликама, зажалити је за овако млађаним животом, који хтеде тако радо живети и роду своме користити. Али заман, неумитна смрт прекиде му бујне мисли, племените тежње и лепе наде његове. У покојноме Емилу беху усредсређене све оне врлине, које красе једног ваљаног човека, верног супруга, примерног сина и ревносног учитеља. Са тих његових врлина и особина, беше он у грађанству виђен поштован и уважен. Добротворна женска задруга Српкиња Вршчанака, изабрала га је одма по долазку за свога перовођу, које је почасно звање он до смрти своје савесно и марљиво вршио. Покојник рођен у Вршцу 1868. год. и после свршених реалних наука, повуче га жеља за очиним звањем и посвети се учитељству у том уверењу, да настави онде где му утрођени и малаксали отац прекида. По свршетку препарандије, постане

учитељем у Кларији, где је прво почео своје бујне снове у јаву претварати. Кад му се оно пре 3 године остарели отац и учитељ умировио, изабра га вршачка општина за учитеља на очево место. Сада тек мишљаше покојник да у своме родноме месту поведе борбу против љутог непријатеља људског, противу мрака и незнања, али ево у борби тој клону, јер му тиха бољезана сможди тело и смрт га обори пре времена. У чистом нагону, у узвишеној тежњи, озбиљној вољи, и неуморном раду учитељском, за срећу свога народа и његове школе, огледа се заслуга Емилова. Вршачки учитељски збор приредио је своме другу сјајан погреб, положивши му венац од свежа цвећа на самртни одар. Вршачко грађанство такође одало је достојну пошту своме добром и прерано преминулом учитељу и трудбенику. А друг му из младости Васа Лазаревић опростио се у име уч. збора са покојником. Нека је лака земља милом покојнику, у коју је пре времена легао, а трајни спомен међу онима који га са његових лепих врлина поштоваше ценише и љубише.

— **Одликовање дра Ливија Радивојевића.** Будимпештанско свеучилиште послало је загребачком свеучилишту диплому почасног доктора да је преда умировљеном председнику стола седморице дру Л. Радивојевићу који је пред 50 година у Пешти постигао част доктора права. Ту диплому предала је у прошли четвртак дру Л. Радивојевићу на свечан начин нарочита депутација загребачког свеучилишта, коју је предводио ректор, др. Дворжак. Осим тога били су дошли и многи други представници и одличне особе да честитају то одликовање. Диплома је писана на латинском а пропратно писмо на мађарском језику

— **Српско певачко друштво „Венац“** у Панчеву приређује у корист своје благајне у суботу 22. јануара (3. фебр.) 1894. у просторијама И. М. Вајфертове пиваре ванредну забаву са дилетанском представом. Распоред: „Свилен рубац“, шаљива игра у 3 чина (са уметнутим песмама), написао Божидар Борђошки. — Награђено од „Матице Српске“. После тога игранка.

Помозимо пострадалима у Ловри!

На позив штампан у нашем листу, да се купе прилози на становнике села Ловре који су од пожара страдали, стигли су нам ови прилози:

1. Земунско српско добровољно позоришно друштво преко г. Стевана Крецула трговца . . . . 20 ф.
2. Андрија Сремац из Њујорка (Америке) . . . . . 3 ф

Скупа ф. 23

Овоме долази у 2. броју „Браника“ исказана свота са — ф. 1137.47

Укупно: ф. 1160 47

Овим изричемо у име пострадалих погорелаца родољубивим приложницима најтоплију благодарност.

У Новом Саду, 19. јануара 1894

Уредништво и администрација „Браника“.

НОВИЈЕ.

БЕОГРАД, 18 јануара. Радикални листови по унутрашњости жестоко пишу против краља и новог стања. С тога су многи бројеви узапћени.

Министарства финансија и просвете неће се још попуњавати.

Гарашанину је понуђено једно посланичко место на страни.

ПЕТРОГРАД, 18. јануара. Цару је много боље. Болест се развила услед тога, што он на своју болест испрва није обраћао велику пажњу, те је онако болешљив поново назебао.

СОФИЈА, 18. јануара. Кнез Фердинанд добио је сина, коме је дан предикат: принц трновски.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника.“

КАРЛОВЦИ, 19. јануара. Као што сам извештен, место секретара овако ће се попунити: Патријаршески секретар одделиће се од народног за секретара. Патријарх ће себи поставити секретара, и то ће бити увек калуђер. Народног секретара по расписаном стечају бираће привремено саборски одбор. Народном секретару повисиће се плата Овај предлог расправиће се у ванредној седници саборског одбора.

За патријаршеског секретара биће по свој прилици именован протођакон Лукијан Богдановић. —

Досадањи мандатор будимске дијецезе Герасим Петровић постављен је за настојатеља манастира Грабовца. Телечки полази сутра у Сентандрију да прими управу будимске дијецезе.

ЛОНДОН 19. јануара Држање египатског вицекраља задаје бриге владајућим круговима. Кедив све јаче показује своје антипатије према Енглеској. Озбиљно се поговара да ће енглеска влада порадити на томе, да се садашњи кедив збаци.

Трговина.

НОВИ САД, 19. (31.) јануара г. 1894. По извешћу са будимпештанске житарске пијаце расположење за куповину пшенице као и остале ране било је здраво слабо. Продато је свега (17/29) I.) 12.000 м. ц. Пшници је цена угарској од 7 ф. 20 до 7 ф. 70 новчића. Влашка се пшеница 6 фор. 15—57½ новчића продавала. Остала рана слабо је тражена а цене су непромењене.

На нашу житарску пијацу стиже врло мало ране а продаје се по следећој цени:

Пшеница 6 ф. 70—90 н. најбоља врста 7 ф. Наполица 6 ф. 40 до 60 н. Кукуруз нови окрњен 3 ф. 90—4 ф. Кукуруз нови у клиповима 2 ф. 70—90 н. Проја 3 ф. 10—20 н. Пасуљ бели 5 ф 10—20 н. Пасуљ жути 5 ф. 40—60 н. Све по 100 кила.

Сланина сува 50—52 ф. Сланина дебела од прљени свиња 52—54 ф. Маст 50—52 ф. Све по 100 кила.

*

БУДИМПЕШТА, Недељни извештај г. *Констанцина Брашована* трговца у Штајнбруху од 19. до 24. јануара т. год.

Трговина је ове недеље млого боља, расположење за куп јаче те је због тога цена ове недељне пијаце већа.

Недељно просечне цене. Мађарска сортирана роба 320—380 клг. тешки 50—50½ новч. 280—360 клгр. тешки 49—49½ новч Матори преко 300 кила тешки 47—48 новч. Из провинције дотерати 46—48 новч. Србијански 43—48 новч. од килограма чисто одрачунајући 45 кила на живот по пару и 4%.

Овдашњи штанд од 19. јануара преостало			108.216 ком.
Дотерано из унутрашњости државе. . .	14963	ком.	
Из Србије	774	„	
Из Влашке	198	„	
Из остали држава . .	—	„	19.660 ком.
		Свега	127.876 ком
Отерано за будимпештански обрт I—X. срез	3791	ком.	
Унутрашњост државе	785	„	
Беч	198	„	
Аустријску провинцију	1630	„	
Немачку	6974	„	
Друге државе . . .	—	„	
Сапунциницу	123	„	13.130 ком.
		Остаје штанд	129.475 ком

*

Течај вредности и новаца на берзи у Будим Пешти 19. (31.) јануара 1894.

Ц. кр дукати	6 ф. — н.
Наполеондори (20 франака) .	9 ф. 96 н.
4% угар. ренте у злату . .	117 ф. 20 н
4% „ „ „ крунама .	94 ф. 70 н.
Деонице угарске банке . . .	428 ф. — н.
Немачке државе марке . . .	61 ф. 50 н.

Јављамо свима сродним, пријатељима и познаницима, да ћемо **годишњи парастос** нашем добром и рано преминулом

Дру Милутину М. Јовановићу,
бивш. гр. физику земунском

у суботу 22. јануара (3. фебруара) о. г. у 11 сати пре подне у овдашњој саборној св. Ђурђевској цркви давати.

У Н. Саду, 18. (30.) јан. 1894.

Душан Јовановић
брат с осталом породицом.

Огласи.

НОВО

ПАТЕНТИРАТА мастноница (дивит) са регулатором. Пошто је практично испитана и за најбољу до јако нађена одговарајући свакој потреби то се сваком препоручити може.

Цена је дивиту 90 н. и 1 ф. 20 н.

Ценовник и упутство за употребу бесплатно шаље свакоме

Лудвиг Тауш
код „златног крета“ у Н. Саду
(дунавска улица)

2—3

Објава.

Од стране управног одбора сл. краљ. вароши Новога Сада овим се до знања ставља, да ће за зидање нове домобранске касарне грунтови који су у плану назначени и који принадлеже Грофу Рудолфу Котеку експропријазија по допису Г. министра трговине од 4. јануара год. 1894. бр. $\frac{91693}{\text{г. } 1893.}$ експропријазија по законском чланку XLI. од г. 1891. §. 32. и следећим §§ има одлучена и за исту је долепотписан управни одбор одређен У смислу горенаведеног зак. чл. §. 33. за означење експропријационог пројекта овим се одбор у лицу Јулије Рохоњи као председника, Љубе Стефановића и Емериха Дицгена као чланова и Др. Владе Деметровића као бележника изашиље и за деловање истог одбора означује се дан 5. фебруара по новом календару г. 1894. Одбор ће делати у варошкој кући, на који се дан сви заинтересовани позивају са примедбом, да и ако нико од интересовани не би дошао, и у том случају одлука одбора имаће своју законити важност.

Из седнице управног одбора сл. кр. вароши Н. Сада држане дана 18. јануара г. 1894.

Флат с. р.
велики жупан као председник.

Др. Владимир Деметровић, с. р.
велики бележник. 3—3

ПРОДАЈА или ЗАКУП

КУЋЕ

Кућа под бр. 31 на темеринском друму на житној пијаци у Н. Саду продаје се из слободне руке или даје се под закуп.

Иста је са врло великим просторијама и зградама снабдевена, да може ма каква фабрика или гостиона бити.

Ближа извешћа даје администрација овога листа. 2—3

НА ПОВОЉНО ЗНАЊЕ!

Част ми је известити моје п. муштерије у месту и на страни као и осталу п. публику да сам се са Г. Борјановићем раздружио и да ћу моју *од више година постојећу семенарску трговину и на даље водити као и до* бившег здружења те молим да ми се и у будуће оно поверење поклони, које сам за **три године** мога семенарског рада уживао.

Мој илустровани ценовник изаћи ће из штампе за 8 дана и разаслаће се свим досадањим мојим п. муштеријама и сваком, на захтевање, бесплатно.

С особитим поштовањем
Воин Јовановић.
1—2

Распис натјечаја.

При неким народним основним школама у Босни и Херцеговини има се попунити више мјеста учитеља, односно пуномоћних учитеља.

Са учитељским мјестима спојена је годишња плаћа од 500 фор. уз локални доплатак од 50—100 ф. надаље стан у нарави с вртом и огријевом односно са станарином од 60 до 120 фор.

Та ће се учитељска мјеста за прво вријеме подарити провизорно и то с надом у дефинитивно именовање у бос. херц. школској служби иза некога времена успјешног рада и примјерног владања.

Дефинитивно именовани наставници могу послије сваке десете године непрекидног и успјешног службовања до 30. године постићи деценални доплатак од 100 ф. и у своје вријеме суставно уређену мировину.

Са расписаним мјестима помоћних учитеља спојена је годишња плаћа од 360 фор. локални доплатак од 40—60 ф. стан у нарави или евентуална станарина од 40—60 фор.

Натјецатељи за учитељска мјеста имају да осим угарског или аустријског држављанства или завичајности у Босни и Херцеговини докажу потпуно познавање босанског (српског или хрватског) језика у говору и писму, ћирилицом и латиницом, и да су пред законитим испитним повјерењством стекли формално оспособљење за учитељско звање.

Натјецатељи за мјеста помоћних учитеља имају осим горе наведеног држављанства односно горње завичајности и познавање језика још доказати, да су с успјехом свршили јавну, или правом јавности снабдјевену учитељску школу.

У горњем смислу инструиране молбенице ваља најдаље до 15. фебруара 1894. послати потписаној земаљској влади.

Земаљска влада за Босну и Херцеговину.
3—3

Мануфактурна трговина

К. МАТИЋ

У НОВОМ САДУ

потребује старијег **спомоћника**, вештог продавца, који српски, мађарски и немачки говори. Ступити може одмах. 1—3

За 1. Мај тражи се

СТАН

од три собе, кујне, подрума шпајза и собе за чељад. Ближе у редакцији. 1—2

Вртарска објава.

Част ми је п. публици објавити, да сам данас овдашњу *вртарско-семенарско-цвећарску радњу*, вођену под фирмом:

Јовановића и Борјановића

купио на свој рачун и водићу је у истом локалу и практичном врту и надаље под фирмом:

Борјановић и Комп.

на коју од данас и сва примања и давања прелазе.

У Новом Саду, 18. (30.) јануара 1894.

С поштовањем
Ј. К. Борјановић.

У свези са овом објавом част нам је својим многобројним старијим и новијим муштеријама и пријатељима јавити, да је ушао у штампу и први број новоги листа

„ВРТАРСКИ ГЛАСНИК“

који ће доносити у току године четири пута разноврсне поучне *чланке, белешке, вести*, и практична *упутства* из *воћске привреде, повртарства, цвећарства, воћарства, виноградарства, пчеларства, домазлука* и других, потребних, савремених, техничких и научних *новина*. — Уз овај број иде и **списак** наше **вртарско-семенарске радње**, која је веома практично и са поукама изведен. — Овај I. број има *преко 120, решком умношношку изведених, сасма нових* и **оригиналних илустрација** и шаље се на захтевање свакоме *Србину и Хрвату* бадава и franco (штампан је ћирилицом и латиницом уједно)

Својим муштеријама дајемо целе године овај практични и корисни лист бадава, а осталима рачунамо у ими годишње претплате само 40 новчића (који се могу и у поштанским угарским, српским, црногорским, аустријским маркама припослати.)

Ко жели да има *иракшичне воће* у свима гранама економије и домазлука, а осим тога и да дође до особито одабрана **семена, воћака, дрвећа, шибља, цвећа у корену, лонцима и расаду, вртарског алата и прибора, племенитих ружа** и т. д. тај нека заиште овај први број нашег *„Вртарског Гласника,“* кога уређује *Јован К Борјановић.*

С поштовањем смо одани

Борјановић и Комп.
у Новом Саду.
1—3

Власник и издавалац: Дружина Браника. Одговорни уредник Никола Јоксимовић. Штампарија А. Пајевића у Новоме Саду